

PEDAGOGIK INNOVATSIYALAR ORQALI BOLALARDA AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH JARAYONI

Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi
Andijon Davlat Pedagogika Instituti
Maktrabgacha ta'lim kafedrası mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada pedagogik innovatsiyalarning zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni, ularning axloqiy tarbiya jarayoniga ta'siri hamda bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishdagi nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Shuningdek, innovatsion metodlar orqali bolalarning ma'naviy olamini boyitish, ularning ijtimoiy faolligini oshirish, axloqiy me'yorlarni ongli ravishda o'zlashtirish yo'llari ilmiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: pedagogik innovatsiya, axloqiy qadriyat, interfaol metod, tarbiya, shaxs, yangicha yondashuv, kreativ fikrlash, ijtimoiy moslashuv.

Kirish

Jamiyat taraqqiyoti, eng avvalo, inson omiliga bog'liq. Shu bois ta'lim-tarbiya tizimini yangilash, yosh avlodni zamon talablari asosida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish orqali barkamol avlodni voyaga yetkazish masalasi alohida qayd etilgan.

Bugungi kunda bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish faqatgina an'anaviy tarbiya usullari orqali emas, balki yangicha, interfaol va innovatsion metodlar orqali ham samarali amalga oshirilmoqda. Chunki bolalar ongiga axloqiy me'yorlarni

singdirishda faqat nazariya emas, balki amaliy mashg'ulotlar, ijodiy faoliyat, o'yin texnologiyalari va raqamli vositalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik innovatsiyalar bolalarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish, o'z harakatlariga axloqiy baho berish va ijtimoiy mas'uliyatni his qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu jihatdan, innovatsiyalar orqali axloqiy tarbiya jarayonini tashkil etish – zamonaviy pedagogikaning eng muhim masalalaridan biridir.

Asosiy qism

1. Pedagogik innovatsiyalar mohiyati va ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni

Pedagogik innovatsiya — bu o'quv-tarbiya jarayonini yangilash, ta'lim samaradorligini oshirish va shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltirilgan ilg'or g'oya, texnologiya va metodlarning majmuasidir.

Innovatsiyalar ta'lim tizimiga quyidagi yangiliklarni olib kiradi:

- o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan yondashuv;
- o'qituvchi va bola o'rtasida hamkorlikka asoslangan o'qitish;
- interfaol, ijodiy faoliyatga yo'naltirilgan mashg'ulotlar;
- raqamli texnologiyalar va media vositalardan samarali foydalanish.

Pedagogik innovatsiyalar nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy jarayonni ham tubdan o'zgartiradi. Chunki zamonaviy bola axborot oqimida yashaydi, u an'anaviy so'zli nasihatdan ko'ra, hayotiy misol, jonli interaktiv muloqot va vizual ko'rgazmalarga tezroq javob beradi.

Innovatsion pedagogika bolani faollikka, o'z fikrini bildirishga, muammoga mustaqil yechim topishga o'rgatadi. Bunda o'qituvchi – yo'lboshchi, tarbiyachi esa – yo'naltiruvchi sifatida faoliyat yuritadi.

2. Axloqiy qadriyatlarning mohiyati va ularni shakllantirish omillari

Axloqiy qadriyatlar — bu shaxsning xulq-atvori, ijtimoiy munosabati va e'tiqodini belgilovchi ichki mezonlar majmuasidir. Ular halollik, adolat, vatanparvarlik, mehr-oqibat, hurmat, mas'uliyat kabi fazilatlarni o'z ichiga oladi.

Axloqiy qadriyatlarning shakllanishiga quyidagi omillar ta'sir etadi:

1. **Oila muhiti** — bola uchun birlamchi tarbiya maktabi hisoblanadi.
2. **Ta'lim muassasasi** — axloqiy tushunchalarni tizimli o'rgatish markazi.
3. **Ijtimoiy-madaniy muhit** — milliy qadriyatlar, an'analar, diniy va umuminsoniy g'oyalar majmuasi.

Pedagogik nazariya nuqtayi nazaridan, axloqiy tarbiya quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- shaxsga hurmat va e'tibor;
- ijtimoiy tajriba asosida o'rganish;
- faol ishtirok va amaliy faoliyat orqali o'zlashtirish;
- tarbiya jarayonining uzluksizligi.

Axloqiy tarbiyada shunchaki bilim berish emas, balki bolada his-tuyg'u, e'tiqod va xatti-harakat uyg'unligini ta'minlash zarur.

3. Pedagogik innovatsiyalar orqali axloqiy qadriyatlarni shakllantirish mexanizmi

Bugungi pedagogik amaliyotda innovatsion yondashuvlar bolalarda axloqiy qadriyatlarni samarali shakllantirish uchun keng imkoniyat yaratmoqda. Quyidagi usullar bunga yorqin misoldir:

- **Interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, sinkveyn, rol o'yinlari):** bolalarda ijtimoiy masalalarga axloqiy nuqtayi nazardan yondashish, o'z fikrini himoya qilish va jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- **Multimedia texnologiyalari:** videoroliklar, axloqiy mavzudagi animatsiyalar, virtual sahna o'yinlari bolalarda hissiy idrokni kuchaytiradi.
- **Loyiha va tadqiqot metodi:** o'quvchi muayyan axloqiy mavzuda tadqiqot olib borib, hayotiy misollar orqali xulosa chiqaradi.
- **Refleksiya mashg'ulotlari:** bolaning o'z xatti-harakatini tahlil qilish, o'zini anglash va javobgarlik hisini rivojlantiradi.

Masalan, "Halollik nima?", "Adolatli bo'lish nimani anglatadi?" kabi mavzularda multimedia asosida suhbat o'tkazish bolalarda qadriyatlarni chuqurroq anglashga yordam beradi. Bunday metodlar o'quvchi faoliyatini jonlantirib, ularni faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi va hamkor sifatida tarbiyalaydi. Shu tariqa, innovatsion ta'lim axloqiy tarbiyani hayotiy faoliyat bilan uyg'unlashtiradi.

Xulosa

Pedagogik innovatsiyalar bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim:

- bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi;
- ijtimoiy va axloqiy mas'uliyat hissini kuchaytiradi;
- shaxsni har tomonlama barkamol etib tarbiyalaydi.

Zamonaviy pedagogik amaliyotda innovatsiyalarni axloqiy tarbiya jarayoniga tatbiq etish nafaqat o'quvchi shaxsini, balki butun ta'lim tizimini rivojlantirishga

xizmat qiladi. Shu bois pedagoglar axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda interfaol metodlardan, raqamli texnologiyalardan va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlardan keng foydalanishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2021.
2. To'xtaxodjayeva M. ***Pedagogik innovatsiyalar asoslari***. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Hasanboeva O., Mavlonova R. ***Pedagogika***. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Karimov I.A. ***Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch***. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Zunnunov A. ***Axloqiy tarbiya metodikasi***. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
6. Jalilova M. ***Innovatsion pedagogika va tarbiya nazariyasi***. – Toshkent, 2020.
7. Abdullayeva D. ***Shaxsda ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish yo'llari***. – Andijon: Pedagogika nashriyoti, 2022.